

Essay af Louise K. Skyggebjerg, publiceret 26. august 2021

Digitaliserede kilder fra Ingeniøren, DTU og andre spændende steder

Der digitaliseres bøger og tidsskrifter af teknologihistorisk interesse i en lind strøm. Så måske er vi på vej væk fra "papiralderen"? I hvert fald er der kommet en række hjemmesider, som interesserede i teknologi-, videnskabs- og industrihistorie og i samfundets materielle udvikling helt generelt kan have stor glæde af. En del af disse sider vil blive præsenteret i det følgende.

Papiralderen

Man [har] meent efter den fremtrædende Plads, Papiret indtager i hele vor Udvikling, at kunne give vor Tid Navnet »Papiralderen«; thi der er næppe noget andet Materiale, der finder en saa udstrakt og mangearartet Anvendelse som Papiret (fra Papiralderen på www.tekniskkulturarv.dk).

Ovenstående udsagn kan man finde på DTU Biblioteks site Danmarks Tekniske Kulturarv. Det stammer fra bogen *Papiralderen* skrevet i 1880 af Adolf Bauer. Han argumenterede for, at datiden med rette burde benævnes papiralderen pga. papirets mange forskellige anvendelser lige fra penge, flipper og etiketter til aviser og bøger. Papiret spiller fortsat en stor rolle i vores samfund, og når jeg kigger på tårnene af bøger og papir på mit kontor, synes den gamle idé om det papirløse kontor og papiralderens afgang ikke lige om hjørnet. Og dog. Mine børn læser mange bøger digitalt og printer klart mindre end deres papirafhængige mor. Papirpenge er nu stort set fraværende på matriklen, og når jeg forsker, bruger jeg i højere og højere grad digitalt tilgængelige kilder. For historisk interesserede er en vigtig udvikling de efterhånden mange digitaliseringsprojekter, der gør livet nemmere med lettere tilgængelighed og nye søgemuligheder i forhold til de papirbaserede originalkilder.

Det er disse projekter, det skal handle om her. Dog ikke så meget de store generelle projekter som Rigsarkivets Arkivalieronline og Det kgl. Biblioteks Mediestream med digitaliserede danske aviser og bibliotekets øvrige digitaliseringer af tidsskrifter, bøger og fotos. I stedet skal det handle om nogle af de måske mere ukendte hjemmesider, hvor der er et mere specialiseret fokus på kilder af relevans for teknologihistorie i bred forstand.

Ingeniørernes Danmarkshistorie

Ingeniørernes Danmarkshistorie startede som et projekt, der gik ud på at digitalisere 10 ingeniørtidsskrifter, som skiftende ingeniørforeninger har udgivet i perioden fra 1892 til 2006. Men projektet er siden udvidet med mange andre tidsskrifter og enkelte bøger af ingeniørhistorisk interesse. Projektet omfatter derfor nu

bl.a. også Den tekniske Forenings tidsskrift, Industriforeningens forskellige tidsskrifter gennem tiden og udgivelser helt tilbage til 1820'erne som Tidsskrift for Naturvidenskaberne og Magazin for Kunstnere og Haandværkere. Til sammen giver tidsskrifterne et unikt indblik i, hvad der gennem tiden er blevet diskuteret blandt teknikere i Danmark lige fra dampmaskiner og atomkraft til arbejdsforhold og miljøspørgsmål.

Fremhæves skal også digitaliseringen af *Opfindelsernes Bog*. Det er et fantastisk opslagsværk, som ofte kan give en spændende indsigt i, hvordan der blev tænkt om nogle af de teknologier, vi tager for givne i dag, dengang de var nye. Opfindelsernes Bog udkom i fire udgaver fra 1870erne til 1920erne.

Danmarks Tekniske Kulturarv

DTU Bibliotek er resultatet af fusioner af de vigtigste tekniske biblioteker i Danmark. Derfor indeholder bibliotekets kælder en unik samling af historiske tekniske bøger. Enkelte værker er fra 1600- og 1700-tallet, mens hovedparten er fra 1800- og 1900-tallet. I bibliotekets digitaliseringsprojekt Danmarks Tekniske Kulturarv er der prioriteret værker fra før 1920 af copyrightmæssige grunde. Bauers *Papiralderen* er blandt de bøger, der nu er til rådighed der.

På nuværende tidspunkt indeholder sitet over 800 bøger, hvori man kan læse om alt fra kloakering til arbejdsforhold for gravide og Danmarks fremtid som industriland. Alt er OCR-scannet, og det betyder ikke alene gode søgemuligheder, men også at man får "oversat" bøger skrevet med gotiske bogstaver til latinske bogstaver. Dog med en del maskinelle læsefejl, da scannere åbenbart også kan have lidt problemer med det gotiske.

En særlig kilde, der er tilgængelig på sitet, er hundredvis af fotografier fra den store nordiske industri-, landbrugs- og kunstudstilling i København i 1888. I det hele taget indeholder sitet en del materiale fra de danske industriudstillinger og fra Danmarks deltagelse i verdensudstillingerne.

Ud over bøger og fotografier finder man på sitet også korte tematiske indgange til materialet, som ikke mindst er tænkt til brug for studerende på gymnasiale og videregående uddannelser.

Videnskabernes Selskabs publikationer

Endnu et spændende site er Videnskabernes Selskabs side med alle publikationer og afhandlinger fra 1745 og frem udgivet på selskabets forlag. Her frister en række skrifter af og om kendte danske videnskabsfolk som H.C. Ørsted. Man kan bl.a. finde hans artikel om forsøg med klangfigurer fra 1810 og Kirstine Meyers bog om Ørsteds arbejdsliv i det danske samfund fra 1920. Også i dag mere ukendt forskning som fx en undersøgelse af kalk som bygningsmateriale eller af snogenes avling, udvikling og fødsel er blandt de digitaliserede værker. Der er kort sagt meget at hente, ca. 300.000 sider i alt, for den interesserede i forskningens kringelkroge.

Dansk byggeskik

Er man interesseret i byggeri og byggematerialer er der også gode kilder at hente på siden Dansk Byggeskik, hvor formålet er at dele historisk viden om byggetekniske forhold. Der er bl.a. masser at finde om den nu allestedsnærværende betons historie.

Liste over udvalgte sites

- Arkivalieronline (Rigsarkivet): www.sa.dk/da/brug-arkivet/arkivalieronline-se-originale-dokumenter-paa-nettet
- Danmarks Tekniske Kulturarv (DTU Bibliotek): www.tekniskkulturarv.dk
- Dansk Byggeskik (Fonden BYG-ERFA): www.danskbyggeskik.dk
- Ingeniørernes Danmarkshistorie (Teknologiens Mediehus): www.ing.dk/danmarkshistorie
- Mediestream (Det kgl. Bibliotek): www2.statsbiblioteket.dk/mediestream
- Tidsskrift.dk (Det kgl. Bibliotek): www.tidsskrift.dk (bl.a. Dansk Varemærketidende)
- Videnskabernes Selskab: <http://publ.royalacademy.dk/?lang=da>
- Historisk statistik (Danmarks Statistik) [Historisk statistik - Danmarks Statistik \(dst.dk\)](http://www.dst.dk)